

ЛИТЕРАТУРА

1. **Лютый И. А.** Теоретические основы бюджетной политики государства / И. А. Лютый // Финансы Украины. – 2009. – № 12. – С. 13.
2. Официальный веб-портал Верховной Рады Украины [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://rada.gov.ua/ru>
3. Официальный сайт Счетной палаты Украины [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/index>
4. Официальный веб-сайт Министерства финансов Украины [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.minfin.gov.ua/>
5. Официальный веб-портал Государственной казначейской службы Украины [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://treasury.gov.ua/main/uk/index>
6. Официальный сайт Института бюджета и социально-экономических исследований [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.ibser.org.ua
7. Официальный сайт Eurostat [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/government_finance_statistics/introduction/

8. Официальный сайт Министерства финансов Российской Федерации [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.minfin.ru/ru/>

REFERENCES

- Liuty, I. A. "Teoreticheskie osnovy biudzhethnoy politiki gosudarstva" [Theoretical foundations of fiscal policy]. *Finansy Ukrainy* (2009): 13.
- Ofitsialnyy veb-portal Verkhovnoy Rady Ukrainy. <http://rada.gov.ua/ru>
- Ofitsialnyy sayt Schetnoy palaty Ukrainy. <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/index>
- Ofitsialnyy veb-sayt Ministerstva finansov Ukrainy. <http://www.minfin.gov.ua/>
- Ofitsialnyy veb-portal Gosudarstvennoy kaznacheykskoy sluzhby Ukrainy. <http://treasury.gov.ua/main/uk/index>
- Ofitsialnyy sayt Instituta biudzheta i sotsialno-ekonomicheskikh issledovaniy. www.ibser.org.ua
- Ofitsialnyy sayt Eurostat. http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/government_finance_statistics/introduction/
- Ofitsialnyy sayt Ministerstva finansov Rossiyskoy Federatsii. <http://www.minfin.ru/>

УДК 336.143

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ ЗБАЛАНСУВАННЯ БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

КРУШ П. В.

УДК 336.143

Круш П. В. Державна політика у сфері збалансування бюджету України

Мета статті полягає у виявленні особливостей здійснення державної політики, а також внутрішніх і зовнішніх чинників, які впливають на стан державних фінансів, і визначення на цій основі джерел поповнення та збалансованості Державного бюджету України. У результаті дослідження було проаналізовано суперечності здійснення державної політики щодо збалансування Державного бюджету України. Згруповано фактори, що впливають на негативний стан і розбалансованість бюджету України за характером впливу (внутрішні і зовнішні). Запропоновано науковий підхід щодо поповнення і збалансування бюджету України шляхом активізації внутрішніх фінансових потенційних джерел, що забезпечить не лише вирівнювання його видатків та доходів, а й закладе засади довгострокового стабільного зростання, вирішення існуючих протиріч соціально-економічного розвитку. Результати дослідження можуть бути використані при розробці антикризового плану щодо забезпечення додаткових бюджетних надходжень за рахунок акумуляції внутрішніх потенційних фінансових ресурсів як основи реалізації довгострокової та ефективної політики держави у цій сфері.

Ключові слова: бюджет, державні фінанси, державна політика, бюджетний дефіцит, державний борг, ефективність.

Рис.: 3. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 12.

Круш Петро Васильович – кандидат економічних наук, завідувач кафедри економіки і підприємництва, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут» (пр. Перемоги, 37, Київ, 03056, Україна)

E-mail: okavtysh@yandex.ru

УДК 336.143

Круш П. В. Государственная политика в сфере сбалансирования бюджета Украины

Цель статьи заключается в определении особенностей осуществления государственной политики, а также внутренних и внешних факторов, влияющих на состояние государственных финансов, и определение на этой основе источников пополнения и сбалансированности Государственного бюджета Украины. В результате исследования были выявлены основные противоречия осуществления государственной политики относительно сбалансирования Государственного бюджета Украины. Сгруппированы факторы, влияющие на негативное состояние и разбалансированность бюджета Украины по характеру воздействия (внутренние и внешние). Предложен научный подход по пополнению и сбалансированию бюджета Украины путем активизации внутренних финансовых потенциальных источников, который обеспечит не только выравнивание его расходов и доходов, но и заложит основы долгосрочного стабильного роста, решения существующих противоречий социально-экономического развития. Результаты исследования могут быть использованы при разработке антикризисного плана по обеспечению дополнительных бюджетных поступлений за счет аккумуляции внутренних потенциальных финансовых ресурсов как основы реализации долгосрочной и эффективной политики государства в этой сфере.

Ключевые слова: бюджет, государственные финансы, государственная политика, бюджетный дефицит, государственный долг, эффективность.

Рис.: 3. **Табл.:** 1. **Библ.:** 12.

Круш Петр Васильевич - кандидат экономических наук, заведующий кафедрой экономики и предпринимательства, Национальный технический университет Украины «Киевский политехнический институт» (пр. Победы, 37, Киев, 03056, Украина)

E-mail: okavtysh@yandex.ru

UDC 336.143

Krush P. V. State Policy in the Sphere of Balancing the Ukrainian Budget

The goal of the article is to identify specific features of realisation of the state policy and also internal and external factors that influence the state of state finance and to determine sources of replenishment and balancing of the State Budget of Ukraine. In the result of the study the article reveals main contradictions of carrying out of the state policy with respect to the balancing of the State Budget of Ukraine. It groups factors that influence the negative state and disbalancing of the Ukrainian budget by the nature of influence (internal and external). It offers a scientific approach to replenishment and balancing of the budget of Ukraine by means of activation of internal financial potential sources, which would ensure levelling of its expenditures and income and would lay the foundation of long-term stable growth, solution of existing contradictions of socio-economic development. Results of the study could be used when developing an anti-crisis plan on securing additional budget receipts by means of accumulation of internal potential financial resources as a basis of realisation of a long-term and effective state policy in this sphere.

Key words: budget, state finance, state policy, budget deficit, state debt, effectiveness.

Рис.: 3. **Табл.:** 1. **Библ.:** 12.

Krush Peter V. – Candidate of Sciences (Economics), Head of the Department, Department of Economics and Business, National Technical University of Ukraine «Kyiv Polytechnic Institute» (pr. Peremogy, 37, Kyiv, 03056, Ukraine)

E-mail: okavtysh@yandex.ru

А омінуючою політикою більшості розвинутих країн під час розгортання світової фінансової кризи стала стратегія, спрямована на збалансованість державних фінансів. Як показує практика ряду європейських країн, така стратегія в сучасних умовах визначає не лише ступінь вирішення соціальних проблем, а й урівноваження економічних коливань, насамперед, пов'язаних з акумулюванням і перерозподілом фінансових ресурсів, пошуком резервів для забезпечення стабілізації економічного розвитку.

Проблема стабілізації та збалансованості державного бюджету особливо гостро постала перед урядом України. Вона пов'язана як із світовими кризовими тенденціями, так і внутрішніми негативними чинниками, які призвели до розбалансування фінансової системи країни.

У цих умовах особливо актуальним є питання пошуку у теоретичній та практичній площині внутрішніх джерел поповнення державних фінансів.

Розгляд робіт, присвячених державним фінансам, свідчить про те, що питанням формування і розвитку фінансової системи, дефіциту державного бюджету та його збалансованості, проблемам монетарної і боргової політики уряду була присвячена значна кількість наукових праць вітчизняних вчених: В. М. Геєця, А. М. Герасимовича, В. Д. Базилевича, В. Д. Василика, А. І. Даниленка, І. О. Лютого, М. І. Карлін, В. М. Опаріна, О. О. Єрмакова, О. Молдована, І. О. Луніної та ін.

Проте можливість швидкого настання другої хвилі фінансово-економічної кризи особливо гостро поставила питання зменшення дефіциту бюджету та рівня державного боргу як основи збалансування державного бюджету. У цьому контексті не до кінця вирішеними залишаються питання визначення джерел збалансованості державного бюджету, а також з'ясування, за яких умов можливе їх ефективне використання.

Метою роботи є виявлення особливостей здійснення державної політики, а також внутрішніх і зовнішніх чинників, які впливають на стан державних фінансів. Це має бути запорукою визначення джерел поповнення та збалансованості Державного бюджету України.

У 2012 р. окремі західні економіки вступили у фазу рецесії. Основними чинниками розгортання кризових явищ цього разу стали проблеми і дисбаланси в системах державних фінансів. Тобто сучасна хвиля економічної кризи має в основі диспропорції щодо збалансування державних бюджетів.

Звуження доходів за одночасного різкого зростання витрат і фінансування масштабних антикризових програм сформувало значні дефіцити і змусило західні країни розширити боргові залучення. Але така політика в умовах подальшого загострення глобальної фінансово-економічної кризи призвела до подорожчання обслуговування державного боргу, ускладнення доступу до кредитів та обмеження бюджетних можливостей для фінансування соціально-економічних заходів.

За цих обставин пріоритетом економічної політики була оголошена необхідність збалансованості системи державних фінансів, передусім шляхом зменшення дефіциту бюджету та рівня державного боргу, що змусило уряди західних країн скорочувати витратки і збіль-

шувати податкові навантаження, негативно впливаючи на економічну динаміку.

Незважаючи на те, що українська економіка має мало спільного з економічно розвинутими країнами Заходу, у ній також проглядаються кризові тенденції, пов'язані з тим, що уряд, з одного боку, здійснював подібну політику, фінансуючи антикризові програми за рахунок різкого зростання дефіциту державного бюджету, а з іншого, – неефективно використовував існуючі фінансові ресурси.

Неефективність управління державними фінансами та їх вплив на соціально-економічну динаміку розвитку національного господарства сьогодні набуває загрозливого характеру. На загрозливий стан у сфері державних фінансів вказують як аналітичні, так і статистичні дані. Так, щодо витратків державного бюджету, згідно зі звітами Рахункової палати кожна третя гривня витрачалася неефективно [1, с. 5]. Тому особливо актуальною для стабілізації національного господарства є збалансованість державних фінансів України та ефективне їх використання. На це вказують вітчизняні вчені [2, с. 8]. На їх думку, уряд має визначити першочерговим завданням оздоровлення системи державних фінансів.

Поглиблення проблем у цій сфері є значно більшою загрозою для економічної стабільності, ніж зовнішні чинники. Дисбаланси у системі державних фінансів небезпечні тим, що вони продукують негативні макроекономічні тенденції, які, у свою чергу, призводять до подальшого розростання дефіциту та ускладнення доступу до боргових ресурсів.

На необхідність підвищення збалансованості Державного бюджету України як пріоритетного напрямку підвищення ефективності державного регулювання соціально-економічних процесів вказується і в президентській Програмі економічних реформ на 2010 – 2014 роки. Це питання піднімалось у Національному плані дій на 2012 рік.

Наразі про все ще об'єктивну та гостру необхідність вирішення питань збалансування державного бюджету як основи побудови ефективної системи управління державними фінансами, її орієнтації на вирішення соціально-економічних проблем розвитку йдеться у Національному плані дій на 2013 рік [3]. Зокрема у них поставлено завдання зниження рівня дефіциту й темпів зростання державного боргу, підвищення ефективності і гнучкості фіскальних витратків, оптимізації управління державними фінансами [1; 3].

Проте, не зважаючи на існування нормативного забезпечення, вирішення питання збалансування державних фінансів проходить дуже мляво. На наш погляд, це пов'язано переважно з впливом на ці процеси не зовнішніх, а власне внутрішніх невирішених проблем і протиріч.

До внутрішніх причин слід віднести, насамперед, досить високий рівень сукупного державного дефіциту, з яким Україна стикається з року в рік і який не може подолати шляхом використання визначеного для цього інструментарію.

Аналіз показників дефіциту державного бюджету за останні п'ять років свідчить про його зростання (рис. 1) у

структурі ВВП. Зокрема, у 2008 р. бюджетний дефіцит у % до ВВП склав 1,32; у 2009 р. – 3,89; у 2010 р. – 5,94; у 2011 р. – 1,79; у 2012 р. – 3,79 [4].

Не виключенням стало і п'ять місяців 2013 р., за які аналогічно спостерігається зростання бюджетного дефіциту (рис. 2) [4].

Слід зауважити, що зростання розміру бюджетного дефіциту може призводити до різкого зниження інвестиційної активності, підвищення показників інфляції, нарощення диспропорцій у структурі національного господарства [5].

Аналогічно обтяжені зобов'язання по обслуговуванню і погашенню державного боргу (рис. 3) [4].

Таким чином, за останні п'ять років держборг збільшився у 5,8 раза в гривнях (з 88,7 млрд до 515,4 млрд) і в 3,7 раза – у доларовому еквіваленті (з 17,6 млрд до 64,5 млрд). Поточного року при виконанні планових показників бюджету в частині державних позик і гарантій уряду державний борг може

сягнути 645 млрд грн на кінець року, що становитиме 41% офіційного прогнозного ВВП за 2013 р. і понад 45% ВВП – у разі використання більш реальних прогнозів ВВП та обмінного курсу. Якщо говорити про ризики, які виникають у цьому випадку для країни, то надмірний рівень заборгованості може підірвати довгострокові основи економічного розвитку та посилити вразливість економіки до зворотного руху іноземного капіталу, різких змін валютних курсів. Більше того, за словами експертів [6], у таких умовах істотно зростає імовірність виникнення боргової кризи в Україні, яка може спровокувати розкручування спіралі фінансової дестабілізації та загострення кризи у реальному секторі економіки. Поштовхом до неї може стати як звуження потенціалу для залучення нових позик, так і недостатність бюджетних ресурсів для виконання уже накопичених боргових зобов'язань.

Крім того, усе ще відкритою і невирішеною залишається проблема розбалансованості місцевих бюджетів, Пенсійного фонду, НАК «Нафтогаз України» [2].

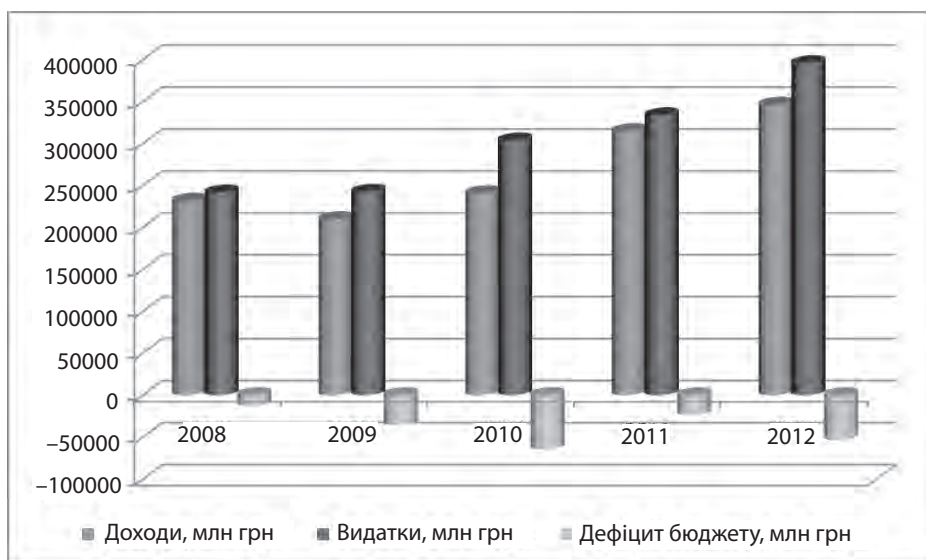


Рис. 1. Динаміка бюджетного дефіциту в Україні, 2008 – 2012 рр. (побудовано на основі [4])

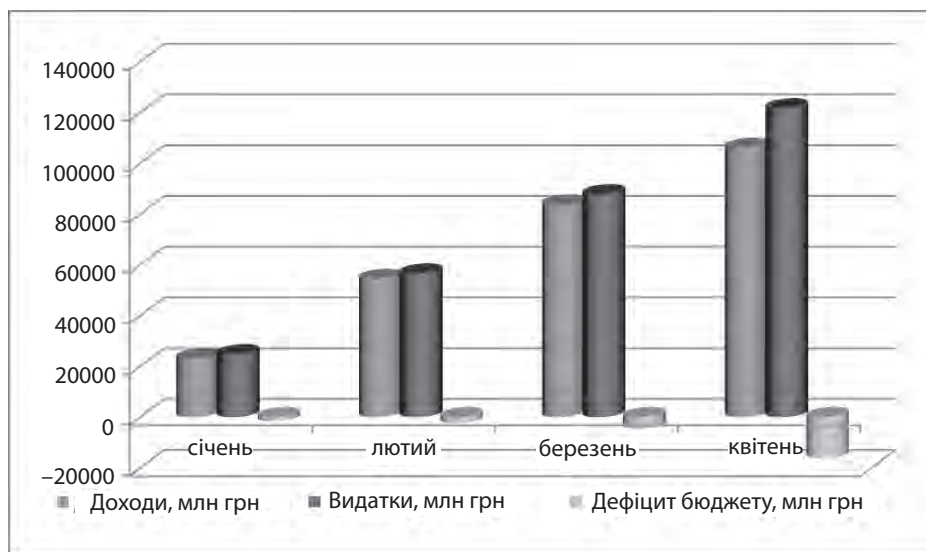


Рис. 2. Динаміка бюджетного дефіциту в Україні за перше півріччя 2013 р. (побудовано на основі [4])

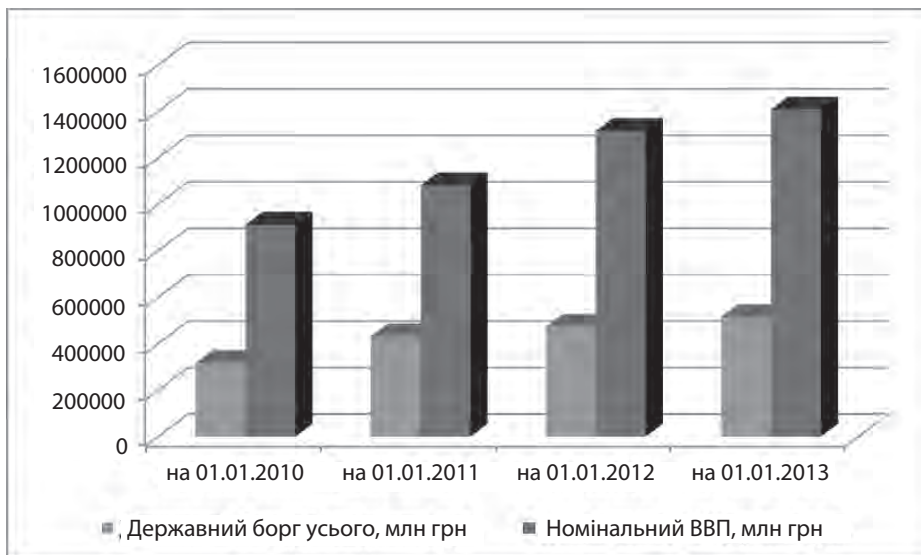


Рис. 3. Динаміка державного боргу по відношенню до ВВП, 2010 – 2013 рр. (побудовано на основі [4])

Так, відповідно до державного бюджету в 2012 р. передбачався дефіцит Пенсійного фонду (разом із державними дотаціями) на рівні майже 57 – 58 млрд грн. За оцінками окремих експертів, реальний дефіцит бюджету Пенсійного фонду мав скласти 68 – 70 млрд грн [7, с. 8]. Негативні сподівання великою мірою виправдались. Прогнозні дані уряду щодо його розміру на 2013 р. передбачають, що у поточному році порівняно з 2012 р. він зросте на 42,5%. За словами ж професора Національної академії державного управління при президентові України О. Пухало, у 2013 р. уряду доведеться дотувати Пенсійний фонд на 83 млрд грн [8]. Наразі можна лише констатувати уже звичну для України невідповідність і «плаутанину» у цифрах, пов'язаних з тенденціями соціально-економічного розвитку та стабілізації ситуації в країні.

Крім цього, слід враховувати, що в 2012 році відбулись парламентські вибори, а провладні рейтинги в результаті «реформування» національного господарства мали тенденцію до зниження. І для того, щоб їх підняти, уряд прагнув і надалі збільшувати соціальні видатки. Підтвердженням цього стала авансована Президентом березнева програма щодо підвищення соціальних стандартів в Україні.

Погоджуємось, що підвищення соціально-економічних стандартів суспільства є головним завданням держави, тому економіка (у т. ч. українська) має працювати на забезпечення більш високого рівня добробуту населення. Але при цьому рівень добробуту прямо корелює з рівнем економічного розвитку. Наразі ж спостерігається відсутність розуміння чіткої залежності між їх показниками з позицій реалізації державної політики, і насамперед, щодо взаємоузгодження державних фінансів. Тобто перевага у вирішенні даних питань все ще надається кон'юнктурним політичним цілям.

Якщо у комплексі говорити про чинники забезпечення соціально-економічного зростання у частині збалансування державних фінансів, то варто виділяти зовнішні та внутрішні чинники.

Так, насамперед, до *зовнішніх чинників*, які впливають на стабілізацію державних фінансів, необхідно віднести наростання ризиків чергової хвилі фінансово-економічної кризи. Низький інвестиційний імідж України та високі ризики втрати іноземних капіталів, рецесійний стан більшості західних країн і, як результат, погіршення їх економічного і фінансового становища.

Ці чинники значно ускладнили доступ України на фінансові ринки і блокують можливість отримання міжнародних кредитів. А якщо враховувати, що фактично замороженою є програма співробітництва з МВФ, а кон'юнктура на вітчизняні товари, і, у першу чергу, на продукцію чорної металургії, на світових ринках суттєво погіршилась, то *зовнішні обставини* також є досить несприятливими для розв'язання Україною своїх бюджетних і боргових питань.

Запроваджена владою низка нормативно-правових та інституціональних норм і правил не захищає повною мірою права власності, не створює привабливого для вітчизняного й іноземного капіталу інвестиційного середовища. На існуючу недосконалу систему захисту прав кредитора, вкладника та інвестора разом з підвищенням рівня кредитних ризиків, а також на відсутність ефективних механізмів із залучення інвестицій, у т. ч. і міжнародних, вказується і в урядових документах [1, с. 37]. Це підтверджують і міжнародні рейтинги.

Тут доцільно наголосити і на тому, що прагнення вирішувати проблеми збалансування бюджету країни насамперед за рахунок зовнішніх джерел (запозичень) може призвести до стрімкого порушення макроекономічної фінансової стабільності та затягування у «пастку» довгострокової неплатоспроможності.

І хоча надія на внутрішні чинники зростання високими темпами економіки України, і за рахунок цього поповнення доходної частини державного бюджету, є досить ілюзорною, проте, на наш погляд, та ситуація, яка склалася в Україні, вимагає від держави концентрації уваги саме на внутрішніх чинниках. Наразі можна спостерігати реалістичність прогнозів щодо значного уповільнення темпів зростання економіки, а, відповідно, і

доходів бюджету. Більше того, реальні темпи зростання ВВП у 2012 р. склали лише 0,2%, що не збігається навіть з найбільш песимістичними прогнозами. Як наслідок, Всесвітній банк значно – з 3,5% до 1% – погіршив прогноз росту ВВП України у 2013 р. На фоні загального пониження макроекономічної активності консолідовані дані іноземних і вітчизняних експертів прогнозують також і зростання дефіциту бюджету в межах понад 4% (табл. 1) [9, с. 2].

поставив завдання перед державною митницею (наразі Міністерством доходів і зборів) про необхідність додаткового збільшення податкових зборів до державного бюджету. Проте у 2013 р. тіньова економіка не лише не здає свої позиції, а і посилює їх. Так, за прогнозами Міністерства фінансів України до кінця 2013 р. бюджет знову не дорахується 3 млрд грн акцизу лише з нафтопродуктів, а разом з ПДВ і екологічним податком втрати досягнуть 7 млрд грн [10].

Таблиця 1

Прогноз основних макроекономічних показників на 2013 р. [9]

| Експерти | Зростання ВВП, % | Інфляція, % рік до року | Поточний рахунок платіжного балансу, % до ВВП | Дефіцит державного бюджету, % ВВП |
|--------------------------|------------------|-------------------------|---|-----------------------------------|
| Консенсус-прогноз | 1,01 | 6,9 | -6,9 | -4,04 |
| МВФ | 3,5 | 5,9 | -6,6 | н/д |
| ЄБРР | 2-2,5 | 4-5 | н/д | 4,7 |
| Goldman Sachs | -1,8 | 8,6 | н/д | н/д |
| ICU | 1,7 | 7,0 | -7,5 | -6,3 |
| Concorde Capital | 2,2 | 6,8 | н/д | 3,6 |
| Case-Україна | 1,4 | 8,2 | -7,8 | -3,6 |
| Dragon Capital | 2,5 | 8,0 | -5,5 | -2,9 |
| SP Advisors | -0,5 | 6,3 | -9,0 | -4,3 |
| ІЕДІК | -1,8 | 7,1 | -7 | -2,7 |
| АРТ Капітал | 2,9 | 6 | -5 | 5 |

Саме тому можна говорити про те, що на фоні точкових покращень у певних сферах загальна динаміка макроекономічного зростання не містить під собою реальної продуманої державної політики та підтримки.

У цій ситуації визначені проблеми розбалансованості державних фінансів можуть стати активними факторами зниження економічної активності та призвести до різкого посилення податкового тиску на бізнес через невідшкодування ПДВ і мобілізацію авансованих платежів за податками, «витіснення» ліквідності з внутрішнього ринку і, як наслідок, замороження кредитування; неконтрольованої девальвації гривні; різкого звуження внутрішнього попиту; падіння інвестицій; соціальної депресії [2, с. 8], інших негативних соціально-економічних явищ і процесів.

Імовірність розгортання такого сценарію для української економіки стала очевидною вже у 2012 р. і у 2013 р. є все ще досить високою. Тому, на наш погляд, особливо важливим для упередження можливих негативних наслідків є підготовка урядом ефективного антикризового плану, який би забезпечував додаткові бюджетні надходження за рахунок акумуляції внутрішніх потенційних фінансових ресурсів (на фоні одночасного впорядкування політики використання зовнішніх джерел).

Так, важливим джерелом поповнення державного бюджету може бути тіньовий сектор, масштаби якого оцінюються у понад 50% від офіційного ВВП. Лише упорядкування нелегального імпорту та обігу підакцизних товарів може принести десятки мільярдів гривень. Вірогідно знаючи ці проблеми, Президент України у 2012 р.

Наступним джерелом є державні закупівлі, сума яких щороку невпинно зростає. У них, по суті, приховані величезні фінансові можливості. А враховуючи вітчизняну практику видатків і розміри «відкатних» тарифів, можна з високою вірогідністю оцінити, які фінансові ресурси можна знайти у цій сфері.

Ще одним напрямком діяльності уряду, який може принести у державну скарбницю додаткові мільярди гривень, є встановлення адекватної ренти за експлуатацію національних природних ресурсів. В Україні, за оцінками українських вчених і зарубіжних експертів, рівень оподаткування видобувної промисловості у 8 – 10 разів нижчий, ніж у європейських країнах, що веде не лише до великих втрат бюджету, але й до нерациональної експлуатації вітчизняних надр. Крім цього, українська держава узагалі не одержує ренти за видобуток і промислове освоєння залізорудної сировини, марганцевої та уранової руди, коксівного вугілля, руди кольорових металів та інших корисних копалин, які є власністю українського народу. Тому розширення переліку вищезазначених корисних копалин, за видобуток і реалізацію яких стягується рента, значно збільшив би обсяг доходів бюджету.

Важливим джерелом поповнення державного бюджету є значні фінансові ресурси, які приховані в існуючій системі соціальних пільг. За підрахунками Світового банку, на соціальні виплати в нашій країні витрачається близько 21% ВВП, Україна за цим показником посідає четверте місце у світі [7, с. 7]. При цьому, як свідчить статистика, процеси, які мають місце у цій сфері, у багатьох випадках є непрозорими, не створений єди-

ний реєстр пільговиків, відсутня адресність отримання соціальної допомоги, а державні кошти, які виділяються на покриття соціальних програм, використовуються нерационально. За окремими підрахунками, тільки 23% усіх соціальних пільг в Україні отримують малозабезпечені громадяни [11, с. 7]. Невипадково Президент України, говорячи про необхідність підвищення соціальних стандартів, наголошував на потребі відновити справедливість і давати пільги та виплачувати субсидії лише тим, хто цього справді заслуговує.

Напрямом урядових дій, які можуть принести додаткові надходження в державний бюджет, є запровадження податку на багатих (доходи, нерухомість, тощо) і скасування спеціальних режимів оподаткування офшорних зон.

Додатковим джерелом поповнення державного бюджету можуть також бути кошти, які отримає уряд від скасування свого рішення про зниження ставки ПДВ з 20% до 17% і зниження ставки податку на прибуток до 16%. У першому випадку зниження ставки податку на ПДВ не зменшує фіскального тиску на бізнес і не приведе до автоматичного зниження роздрібних цін. Що ж до поліпшення регресії доходів населення, то доцільніше було б запровадити зниження ставки податку не на всю товарну групу, а лише на соціальні товари, на які більшість населення витрачає майже 60% своїх доходів [12, с. 18].

Щодо норми зниження ставки податку на прибуток, то вона не означає, що підприємство зразу ж спрямує вивільнені кошти на інвестування економічної активності, тому більш ефективним було б запровадження зниженої ставки податку на ту частину прибутку, яку підприємство реінвестує у свій розвиток.

Ознайомлення з урядовими програмами та планами показує, що влада обізнана з багатьма проблемами збалансованості державних фінансів. Серед основних варто вказати можливість встановлення податку на багатство і видобуток корисних копалин, внесення змін до законодавства щодо офшорних зон.

Але плани уряду та вищезазначені потенційні джерела поповнення державного бюджету тісно взаємопов'язані з інтересами суб'єктів великого бізнесу та тінновими схемами перерозподілу державного бюджету. Ці фактори можуть блокувати урядові дії по оздоровленню державних фінансів. Тому для успішної реалізації цієї проблеми необхідна політична воля у прийнятті такої економічної політики, яка б базувалася не на кон'юнктурних електоральних цілях, а на національних інтересах. Не останню роль у реалізації продуманої економічної політики з цих позицій може відіграти створене Міністерство доходів і зборів, покликане оптимізувати митну і податкову політику.

ВИСНОВКИ

Для стабілізації економіки України першочерговим завданням є оздоровлення та збалансованість державних фінансів. При цьому пріоритетним напрямом державної політики у сфері вирішення даного питання повинна бути орієнтація переважно на внутрішні джерела збалансування.

Для цього необхідна підготовка та реальна реалізація урядом ефективного антикризового плану, який би забезпечував додаткові бюджетні надходження за рахунок акумуляції внутрішніх потенційних фінансових ресурсів. Такими джерелами поповнення державного бюджету на сьогоднішній день можуть бути: тінновий сектор, державні закупівлі, встановлення адекватної ренти за видобуток корисних копалин, упорядкованість і об'єктивність політики надання соціальних пільг, податок на багатство, скасування пільгових режимів оподаткування офшорних зон, скасування рішення про зниження ставки ПДВ і ставки податку на прибуток, загальне податкове оздоровлення економіки тощо.

В основу успішної реалізації такого антикризового плану і урядової політики мають бути закладені національні інтереси держави.

Наразі використання зовнішніх джерел збалансування бюджету країни повинне носити допоміжний характер з метою мінімізації ризиків настання кризи неплатоспроможності, довгострокового стану макроекономічної нестабільності і фінансової залежності.

Визначені автором джерела і напрями збалансування бюджету національного господарства можуть бути закладені в основу здійснення законотворчої та виконавчої діяльності з метою їх практичного застосування. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Заможне суспільство конкурентоспроможна економіка, ефективна держава.** Програма економічних реформ на 2010 – 2014 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_1.pdf
2. **Молдован О.** Державні фінанси України: загрози посилюються / О. Молдован // Дзеркало тижня. Україна. – 2012. – № 6 (54). – С. 8.
3. **Національний план дій на 2013 рік** [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nads.gov.ua/sub/dnepropetrovska/ua/publication/content/42711.htm>
4. **Показатели выполнения Государственного бюджета Украины и погашения государственного долга: по данным Министерства финансов Украины** [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://index.minfin.com.ua/budget/>
5. **Федосов В.** Бюджетный дефицит в контексті західної фінансової теорії і практики / В. Федосов, Л. Гладченко // Финансовые риски. – 2009. – № 3. – С. 19 – 32.
6. **Богдан Т.** Боргова піраміда та її наслідки / Т. Богдан // Дзеркало тижня. Україна. – 2013. – № 5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gazeta.dt.ua/finances/borgovapiramida-ta-yiyi-naslidki.html>
7. **Розенко П.** Процес чи результат / П. Розенко // Дзеркало тижня. Україна. – 2012. – № 5 (53). – С. 8.
8. **Якібчук М.** Як подолати бідність / М. Якібчук // Економічна правда. – 2013. – 18 березня. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.epravda.com.ua/columns/2013/03/18/366256/view_print/
9. **Україна і світ у 2013 році: За матеріалами:** Forbes, The Economist, Pricewaterhouse Coopers, Standard & Poor's, Economist Intelligence Unit, Morgan Stanley, Oliver Wyman www.kreditprombank.com/upload/.../512/Ukraine&World_in_2013.pdf

10. Иванченко Р. Разыскивается акциз / Р. Иванченко // Зеркало недели. – 2013. – № 22. – С. 1.

11. Соколовський Ю. Утопії для утоплеників / Ю. Соколовський // Дзеркало тижня. Україна. – 2012. – № 7 (55). – С. 7.

12. Басова Л. О. Бідність в Україні: тенденції, фактори, шляхи подолання / Л. О. Басова, В. І. Покотилова // Економіка та держава. – 2012. – № 1. – С.18 – 21.

REFERENCES

Bohdan, T. "Borhova piramida ta ii naslidky" [The debt pyramid and its consequences]. <http://gazeta.dt.ua/finances/borgova-piramida-ta-yiyi-naslidki.html>

Basova, L. O., and Pokotylova, V. I. "Bidnist v Ukraini: tendentsii, faktory, shliakhy podolannia" [Poverty in Ukraine: Trends, factors Cures]. *Ekonomika ta derzhava*, no. 1 (2012): 18-21.

Fedocov, V., and Hladchenko, L. "Biudzhetni defitsyt u konteksti zakhidnoi finansovoi teorii i praktyky" [The budget deficit in the context of Western financial theory and practice]. *Fynansovye rysky*, no. 3 (2009): 19-32.

Ivanchenko, R. "Razyskivaetsia aktsiz" [Wanted excise tax]. *Zerkalo nedeli*, no. 22 (2013): 1-.

Moldovan, O. "Derzhavni finansy Ukrainy: zahrozy posyliuutsia" [Public finances Ukraine: threat intensified]. *Dzerkalo tyzhnia. Ukraina*, no. 6 (54) (2012): 8.

"Natsionalnyi plan dii na 2013 rik" [National Action Plan for 2013].

"Pokazateli vypolneniia Gosudarstvennogo biudzheta Ukrainy i pogasheniia gosudarstvennogo dolga: po dannym Ministerstva finansov Ukrainy" [Indicators of the State budget and public debt according to the Ministry of Finance]. <http://index.minfin.com.ua/budget/>

Rozenko, P. "Protses chy rezultat" [The process or result]. *Dzerkalo tyzhnia. Ukraina*, no. 5 (53) (2012): 8.

Sokolovskiy, Yu. "Utopii dlia utoplennykiv" [Utopia for drowned]. *Dzerkalo tyzhnia. Ukraina*, no. 7 (55) (2012): 7.

"Ukraina i svit u 2013 rotsi" [Ukraine and the world in 2013]. www.kreditprombank.com/upload/.../512/Ukraine&World_in_2013.pdf

Yakibchuk, M. "Yak podolaty bidnist" [How to overcome poverty]. http://www.epravda.com.ua/columns/2013/03/18/366256/view_print/

"Zamozhne suspilstvo konkurentospromozhna ekonomika, efektyvna derzhava. Prohrama ekonomichnykh reform na 2010 – 2014 roky" [Prosperous Society competitive economy, effective government. The program of economic reforms in 2010 – 2014 years]. www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_1.pdf